

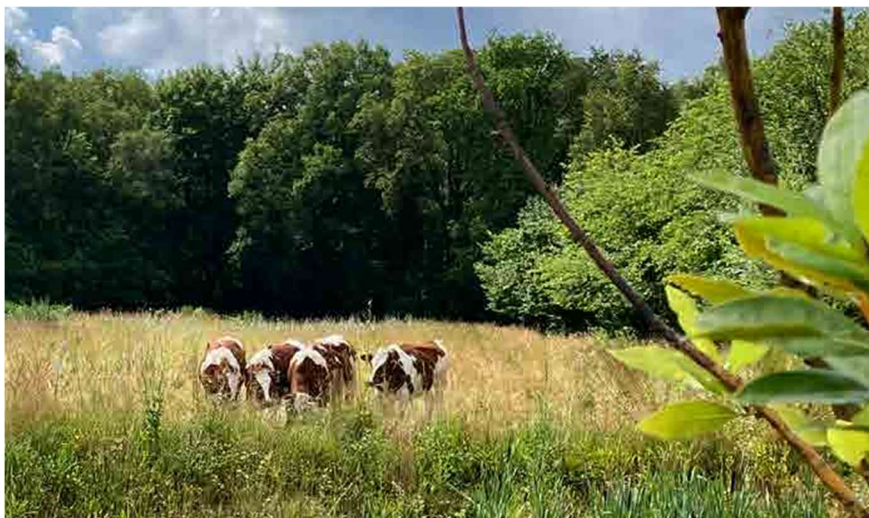
Omschakeling naar biologische melkveehouderij

VKON Online Café 2 oktober 2025

In het VKON Online Café van 2 oktober 2025 stond de omschakeling naar biologische melkveehouderij centraal. Twee sprekers deelden hun kennis en ervaringen: biologisch melkveehouder Rick Huis in 't Veld van *De Melkbrouwerij* en Berdi Doornebosch, specialist in biologische regelgeving bij Doornebosch Advies.

Dit Online Café komt voort uit het project Boeren in Balans. Binnen dit project werken drie melkveebedrijven samen aan de ontwikkeling van een weerbaar melkveebedrijf, waarin bodem, koe en omgeving met elkaar in balans zijn. Het doel is om te onderzoeken hoe melkveehouders toekomstbestendig kunnen boeren, met aandacht voor natuur, diergezondheid en een gezond verdienmodel.

Tijdens dit Online Café heeft Rick zijn praktische ervaringen gedeeld over de omschakeling en de bedrijfsvoering binnen De Melkbrouwerij. Berdi ging dieper op de regels en eisen van de biologische melkveehouderij. Samen boden ze een compleet beeld van wat er allemaal komt kijken bij de stap van gangbaar naar biologisch boeren, zowel op papier als in de praktijk.

Rick Huis in 't Veld van biologisch melkveebedrijf De Melkbrouwerij

Het biologische melkveebedrijf De Melkbrouwerij in het kort. Samen met zijn vrouw heeft Rick een bedrijf met 55 MRIJ-melkkoeien op ruim 50 hectare grond. Het bedrijf is inmiddels tien jaar biologisch, en Rick en zijn gezin wonen alweer twaalf jaar op de boerderij, die zij overnamen van zijn ouders.

Bij de overname was het nog een gangbaar melkveebedrijf, maar ze hadden meteen een duidelijk plan: ze wilden op een andere manier boeren, meer oog voor natuur en dier. Inmiddels hebben ze ongeveer tien procent van hun land teruggegeven aan natuurlijke landschapselementen. Ook krijgen de koeien veel weidegang (zo'n 5000 uur per jaar), wat volgens Rick niet alleen goed is voor het welzijn van de dieren, maar ook helpt om de kosten laag te houden.

De melkproductie ligt rond de 6000 liter per koe per jaar, met 2 kilo krachtvoer per dag. Ongeveer 25% van de melk wordt lokaal verkocht onder de naam *De Melkbrouwerij*; de rest gaat via EkoHolland, waar Rick waardeert dat boeren zelf kunnen meebeslissen over de groei van het aantal biologische producenten.

Volgens Rick is de biologische sector nog altijd een groeimarkt, al gaat die groei niet snel. De Europese Unie wil dat in 2030 25% van de landbouw biologisch is, en Nederland streeft naar 15%. Op dit moment is nog maar 4% van de bedrijven biologisch, gezien de gemiddelde productie van die bedrijven lager is dan gemiddeld is van de totale melkplas slechts 2% biologisch.

Omschakelen naar biologisch

De eerste stap in het omschakelproces was simpel, vertelt Rick: “We hebben SKAL gebeld.” Daarna volgde een instapcontrole (toelatingsonderzoek) en begon het omschakelen van de percelen, een proces dat formeel 1,5 jaar duurt, maar in werkelijkheid langer omdat het tijd kost voordat het bedrijf en de bodem echt in balans komt.

Ze kozen bewust voor het MRIJ-ras, omdat dit beter past bij een biologisch systeem en meer buffer biedt bij schommelingen in voerkwaliteit of omstandigheden. Ook besloten ze dat de koeien hun hoorns zouden behouden, wat leidde tot de bouw van een nieuwe strostal. Hieruit komt veel biologische stromest voort wat een mooi product is voor de bemesting van de percelen.

De focus ligt op een lage kostprijs en zelfvoorziening in voer. Hierin is de marge belangrijker dan maximale productie: “Als je marge goed is, blijft er wat over.” Door veel aandacht te besteden aan grasproductie en weidemanagement kunnen ze de productie sturen. Een tijdlang hebben ze zelfs geen krachtvoer gebruikt, al zijn ze daar later deels op teruggekomen.

De overgang naar biologisch verliep niet zonder uitdagingen. Door alle veranderingen tegelijk kwamen er in het begin meer diergezondheidsproblemen voor. Achteraf gezien zouden ze de aanpassingen liever meer gespreid hebben doorgevoerd.

Blik op de toekomst

Op de vraag of de overstap naar Biologisch dynamisch (BD) overwogen wordt, geeft Rick aan er zeker over na te denken, maar dat is op dit moment economisch niet realistisch. Binnen het biologische systeem mag hij 170 kg stikstof per hectare gebruiken en is hij, als het gaat om ruwvoer, zelfvoorzienend. In het BD-systeem zou dit teruggaan naar 112 kg N/ha, wat te laag is voor een voldoende grasproductie op zijn grond. Bovendien zou hij dan gedeeltelijk biologisch stro moeten gebruiken in plaats van gangbaar stro, wat de kosten verder zou verhogen. De hoeveelheid beschikbare grond is dan echt de grootst beperkende factor.

In de toekomst wil hij graag verder blijven ontwikkelen, maar wel realistisch blijven en juist meer samenwerken met andere partners. Een mooi voorbeeld daarvan is het initiatief rondom de biologische kalverketen. Op dit moment gaan biologische kalveren vaak nog als gangbaar de markt op. EkoHolland is samen met een slachterij en andere partijen aan de slag gegaan om een Nederlandse afzetmarkt voor biologische kalveren te realiseren. Dieren die hier worden afgemest doen hier twee jaar over met weidegang en andere biologische eisen. Om zo biologische dieren ook als biologisch vlees te verwerken en te worden vermarkt.

Over het toekomstig beleid merkt Rick op dat de nieuwe regels voor de gangbare melkveehouderij zoals regelgeving over de biodiversiteit en de groen-blauwe dooradering, dicht bij de principes van biologisch boeren liggen. Volgens hem beweegt Nederland steeds meer in twee richtingen: intensief, technisch en productief aan de ene kant, en extensief, laag in kosten en gericht op maatschappelijke waarden aan de andere kant.

Biologische melkveehouderij met Berdi Doornebosch

In het tweede gedeelte van het Online Café ging het over de regelgeving van biologische melkveehouderij. Even in het kort Berdi voorgesteld: Berdi heeft een landbouwkundige achtergrond en door de werkervaring bij SKAL weet ze goed hoe de regelgeving in elkaar zit. Ze begon ooit als SKAL regelgeving specialist, maar ontdekte dat ze het leuker vond om juist boeren te helpen bij de omschakeling naar de biologische landbouw. Tegenwoordig ondersteunt ze o.a. melkveehouders in dit proces, geeft ze presentaties en workshops over biologische regelgeving en werkt ze als auditor voor Stichting Demeter.

Er zijn verschillende niveaus waarin verordeningen zijn opgenomen. In het plaatje hieronder staan de verschillende verordeningen die een toepassing hebben op de biologische melkveehouderij. Daarnaast heeft SKAL een aantal eigen aanvullingen en interpretaties, omdat de Europese regels vaak vrij algemeen geformuleerd zijn. Daardoor is de regelgeving niet altijd even meetbaar of duidelijk, maar SKAL vertaalt die regels naar de Nederlandse praktijk.

Wat is biologisch? Dit is op te delen in vijf hoofdonderdelen:

1. Bio = bio

Het belangrijkste is dat biologische producten zuiver blijven en niet verontreinigd raken, bijvoorbeeld door spuitwerk van de buurman of door het gebruik van gangbare mest of voer. Boeren moeten zoveel mogelijk biologische inputs gebruiken, liefst van het eigen bedrijf, zoals vaste mest.

Het omschakelproces start met de percelen. Na 12 maanden mogen de dieren worden omschakeld; zij zijn na zes maanden biologisch, waarna ook biologische melk geleverd mag worden. Biologisch vlees mag na twee jaar geleverd worden.

Aanvoer van dieren moet biologisch gebeuren, al is er in sommige gevallen ontheffing mogelijk voor jongvee dat nog niet heeft gekalfd.

Voor het voeren geldt dat het rantsoen uit minimaal 60% ruwvoer en maximaal 40% krachtvoer moet bestaan. Kalveren moeten minimaal drie maanden melk krijgen (moedermelk of melkpoeder). Daarnaast moet 70% van het voer uit de eigen regio komen — dat wil zeggen: binnen de EU — en het voer moet GMO-vrij zijn.

Mest van biologische bedrijven moet binnen de biologische sector blijven. Je mag dus biologische mest afvoeren naar andere biologische bedrijven en beperkte hoeveelheden gangbare mest aanvoeren, mits aan de voorwaarden voldaan wordt.

2. Werken met natuurlijke processen

De biologische landbouw draait om een gezonde, levende bodem. Bemesting is gericht op het voeden van het bodemleven, zodat planten via natuurlijke kringlopen hun voedingsstoffen opnemen. Kunstmest voedt de plant direct, maar niet het bodemleven. Vruchtwisseling is verplicht bij eenjarige teelten, zoals maïs, om de bodem vitaal te houden. Groenbemesters en stikstofbindende gewassen spelen hierin een belangrijke rol. Meststoffen worden onderverdeeld in A-, B- en C-categorieën:

- A-meststoffen (zoals compost en biologische mest) moeten minimaal 70% van de bemesting uitmaken, dit is op basis van de stikstof die jaarlijks gebruikt wordt.
- B-meststoffen (zoals mest van varkens op stro of weidend rundvee) mogen aanvullend gebruikt worden, maximaal 30%
- C-meststoffen, zoals gangbare pluimveemest, zijn niet toegestaan.

3. **Natuurlijk gedrag en weerbaarheid van dieren**

Dieren moeten zoveel mogelijk hun natuurlijke gedrag kunnen vertonen. Dat begint bij de keuze van het ras – dit moet passen binnen de biologische bedrijfsvoering en bestand zijn tegen ziektes.

Alle runderen moeten weidegang krijgen, tenzij de weersomstandigheden dat niet toelaten. Kalveren ouder dan drie maanden moeten ook een uitloopmogelijkheid hebben. Kalveren mogen niet meer volledig binnen worden afgemest. In de huisvesting moet minimaal 50% van de vloeroppervlakte dicht en opgestrooid zijn. Er is een officiële lijst met toegestane schoonmaakmiddelen.

Ziektepreventie gebeurt via voeding, huisvesting en rassenkeuze. Medicijnen mogen alleen onder verantwoordelijkheid van een dierenarts worden gebruikt en maximaal drie keer per jaar per dier. Daarna moet het dier opnieuw omschakelen. Preventieve behandelingen zijn verboden, maar inenting en parasietenbehandelingen zijn wel toegestaan. De wachttijd na een behandeling wordt altijd verdubbeld.

4. **Voorkomen van milieuschade**

De stikstofnorm bedraagt maximaal 170 kg N per hectare. Ook voor schoonmaakmiddelen gelden specifieke voorschriften.

5. **Controleerbaarheid**

Een goed georganiseerde administratie is essentieel. SKAL controleert onder andere oogstregistraties en voeradministratie om te voorkomen dat gangbare producten in de biologische keten terechtkomen.

Tot slot gaf Berdi nog een aantal praktische tips: Wacht niet tot SKAL op de stoep staat, maar verdiep je vooraf in de regels en zoek contact met andere biologische boeren om ervaringen uit te wisselen. Een goede voorbereiding maakt de controle een stuk eenvoudiger.